

Strøtanker om politik og venskab

af Mogens Lilleør, 1996

Af og til hører jeg kritiske røster om måden, der drives politik på her og i andre kommuner. Oplevelsen bag kritikken er, at det først og fremmest er vennerne, man arbejder for, hvis man er politiker; hvad der bliver gennemført politisk bestemmes af, hvem der er ven med hvem, hævdes det. Ordet 'ven' anvendt i denne sammenhæng forekommer mig at have vis negativ klang. I hvert fald tænkes der næppe på det dybe, personlige venskab mellem to personer, dvs. den form for venskab der ofte fremhæves som den mest fundamentale betingelse for livslykken: Venskab forstået som menneskets livline.

At ordet 'ven' kan anvendes med to så forskellige betydninger, har fået mig til at fundere en smule over, hvad venskab egentlig må være. En lidt ældre herre, Aristoteles, som levede i Athen for hen ved 2400 år siden, skrev engang en bog om etik, og i den står der faktisk noget interessant om venskab:

Sandt venskab indebærer gensidig sympati og opmærksomhed mellem to hele karakterer. At nære venskab betyder at ønske præcist det for én, som du mener vil være godt for ham (eller hende), ikke for din egen skyld, men for hans, og at du har lyst til, så godt du formår, at virkeliggøre dette gode for ham. Og har du en ven, så betyder det, at du fremkalder de tilsvarende følelser i ham, så han føler på samme måde overfor dig og vedligeholder de venskabelige følelser hos dig. Venskab indebærer altså et gensidigt ønske om den andens gode liv for hans eller hendes egen skyld og gensidigt at gøre ting for den anden. I venskaber gælder det derfor, at ingen er rent middel for den anden, selvom man kan have gavn af hinanden. Dette gælder alle slags venskaber, dvs. både venskabelige sex-forhold, forretningsforbindelser, civile venskaber og personlige venskaber: Der er altid et element af 'for den andens skyld'. Uden dette element ville der intet venskab være overhovedet.

Idealet for Aristoteles er først og fremmest det personlige venskab mellem ligemænd, men forbilledet for dette venskab er faktisk moderskikkelsen: Moderen - eller skal vi idag sige den ideelle forælder - fremviser faktisk alle relevante træk ved det ægte venskab i sit forhold til barnet: Forælderen nyder at være sammen med sit barn; han ønsker barnet alt godt; han gør ting for barnet, såsom at made, bade og skifte det, han opmuntrer og styrker dets følelses-, moralske- og intellektuelle beredskab. Forælder og barn lever sammen, deler smerte og lidelse, fornøjelse og glæde, og hinandens tanker. Forælderen er tilfreds, hvis det går barnet godt, uanset om han selv har andel i succes'en eller ej, eller ansvar for eller fordel af den. Forælders sigte er nemlig samtidig barnets uafhængighed, - men for barnets egen skyld. Det er som nævnt just dette, der er kernen i al venskab. Det personlige venskab ligner netop forholdet mellem forælderen og barnet i dette, at det bygger på hele karakteren. Der er tale om en på éngang dyb og bred følelse for den anden, og venskabet tåler derfor meget; det er stærkt og vedvarende.

Andre venskaber rummer nok et element af 'for den andens skyld', men de er dog forurenede i den forstand, at de også bygger på den fordel, venskabet giver én selv. Nogle venskaber er næsten kun baseret på denne fordel. Sådanne venskaber er selvsagt mindre stabile, de falder fra hinanden, når fordelene udebliver. Jeg vil mene, at den type venskab, de mange kritikere af 'politik for vennerne' har i tankerne, er af denne type. Man støtter den andens interesser, fordi det gavner ens egne interesser,

hvilke dog ikke behøver at være egoistiske interesser,- man gør blot hinanden politiske tjenester; man står i politisk gæld til hinanden.

Mønstret svarer til den politiske studehandel: Hvis du klør min ryg, så klør jeg din. Det der kommer ud af det, er altid på bekostning af dem, der ikke er med i aftalen, eller det er tilfældigt, hvis det gavner andre end aftalens parter. Dette er en almindeligt udbredt måde at bedrive politik på. Svagheden ved denne politiske praksis er bla., at det er svært for udenforstående at finde en ordentlig, saglig begrundelse for en truffen politisk beslutning. Ingen af parterne bryder sig jo om at indrømme, at det er den politiske vennetjeneste der ligger til grund, altså at man har støttet noget, man strengt taget var imod, fordi man skyldte modparten en tjeneste. At oplyse om dette må dem, der står udenfor beslutningen, så tage sig af, men deres påstande får ofte et usagligt skær, fordi de i mangel af saglige grunde i sagen (beslutningen bygger jo på vennetjenesten) må gå efter personerne og deres indbyrdes forhold. Og så er det selvfølgelig let for modparten at afvise beskyldningerne med at de er usaglige og personorienterede. Helt generelt er problemet ved denne politiske praksis, at borgerne mister tilliden til politikerne. De fremstår utroværdige og usaglige.

Dem, der taler om venskab som betingelse for et godt liv, tænker selvfølgelig på det personlige 'karaktervenskab',- det dybe venskab, der holder på trods af al turbulens. Også efter min mening er denne - ifølge Aristoteles venskabets mest fuldkomne form - et væsentligt træk ved det vellykkede liv. Ikke at man altid skal have sådan en ven lige ved for at kunne leve et godt liv, men at man på et tidspunkt i sit liv oplever at man har en,- det tror jeg er helt afgørende.